

Vize kararı bir oyun planının parçası

22.10.2017

Nurzen Amuran: Sayın Solmaztürk sizinle dış politikadaki gelişmeleri konuşmak istiyoruz. Önce Ortadoğu'daki son gelişmeleri ele alalım. Rusya ile ilişkilerin normalleşmesi ve İran'la olması gereken yakınlaşma Batı'yı özellikle ABD'yi rahatsız etmektedir. Astana'da alınan kararlar neden önemlidir?

Haldun Solmaztürk: Astana süreci, her şeyden önce, ABD'nin kontrolünde olmayan önemli bir uluslararası platform olarak rahatsızlık kaynağıdır. ABD, sonradan davet edildi ve sadece gözlemci olarak dahil oldu. Sürecin kontrolü esas olarak, ABD'nin en güçlü küresel rakibi, hasmı olan Rusya'da... ABD kendisini kenara itilmiş hissediyor. Gerçekte de öyledir. Bu Amerika'nın alışık olduğu bir durum değil. Ama giderek alışacaklar, zor olsa da. Orta Doğu'da da başka yerlerde de...

Rusya, bölgeye fiilen 2014'te girdi. Rusya'nın dahil olması, özellikle Suriye'de stratejik dengeyi bozmuş, stratejik hareket tarzları anlamındaki tıkanıklığı açmıştır. Gelişmelerin kontrolü artık büyük ölçüde Rusya'ya geçmiştir. Türkiye'yi Suriye'de tutum değişikliğine zorlayan, ama aynı zamanda Türkiye'nin elini güçlendiren, eylem fırsatları sağlayan da Rusya'nın müdahalesidir. Türkiye, daha doğrusu Türkiye'yi yöneten dar kadro, bunu ne yazık ki gecikmeli olarak, mecburen kavrayabilmiştir.

Amerika'yı kaygılandıran ikinci etken, İran'ın Rusya'yı da sağlam bir şekilde yanına alarak, başat bir aktör olarak bölgede etkin rol almasıdır. Şu anda ABD için, diğer bir ifadeyle Trump yönetimi için, İran Rusya'dan daha öncelikli bir tehdittir. İran'ı güçlendiren, bölgede daha fazla söz sahibi yapan ve uluslararası prestijini artıran Astana süreci, ABD'yi ve İsrail'i son derecede rahatsız etmektedir.

İran'la 2015'de varılan nükleer programla ilgili anlaşma halen ABD iç siyasetinde en önemli tartışma başlıklarından biri, hatta birincisidir. İsrail'in ve Amerika'daki sağ eğilimli kesimlerin, ki bunlar içinde İsrail taraftarı lobilerin büyük ağırlığı vardır, bu anlaşmanın bozulması için büyük çaba harcadıkları bir sır değildir. Bu çerçevede Suudi Arabistan liderliğindeki körfez ülkeleri de İran'a yönelik bu girişimlere açıktan destek veriyorlar. Bu anlamda İsrail ve Suudi Arabistan bir ittifak içindedir. Astana süreci bu bağlamda da İran'ı rahatlatmış, özellikle anlaşmaya taraf olan AB ülkeleri nezdinde konumunu güçlendirmiştir. Türkiye'deki siyasi kadro bunu da, düne kadar kavrayamamış, açıktan İran'a karşı Suudilerin yanında yer almıştır.

ABD'nin rahatsızlığının bir diğer sebebi, Türkiye'nin Ortadoğu'da, ABD kontrolündeki koalisyona alternatif, "süreç" olarak adlandırılan, aslında fiili bir siyasi-askeri ittifaka katılmış olmasıdır. Türkiye'nin, Kuzey Kore hariç tutulursa, ABD'nin birinci ve ikinci öncelikli tehdit olarak gördüğü iki ülkeyle ittifak ilişkisi kurması ve bunu geliştirerek sürdürmesi, ABD'nin bölgedeki inisiyatifini sınırlandırırken, Türkiye'nin elini güçlendirmiştir.

Astana sürecinin en önemli sonucu, ABD'nin bölge ülkelerini mümkün olduğu kadar bölmeye, küçültmeye, zayıflatmaya ve bir Kürdistan kurulmasına yönelik uzun vadeli siyasetinin ciddi bir direnmeyle karşılaşmış olmasıdır. Stratejik hedeflerinin ele geçirilmesi büyük ölçüde gerçekleşmiştir, ama bunların konsolide edilmesi, kalıcı hale getirilmesi

tehlikededir. Kerkük'te geçtiğimiz günlerde yaşananlar, bir ölçüde, Astana süreciyle elde edilen momentumun sonuçlarıdır. Çok önemlidir. Ama elbette Türkiye'nin ulusal çıkarlarına yönelik ciddi riskler hala devam etmektedir.

ABD'nin gerek Irak'ta gerekse Suriye'de Türkiye'nin desteğine, işbirliğine, en azından karşısında olmamasına mutlak ihtiyacı olduğu, yani dengeli, eşit koşullarda bir ilişkinin kurulabileceği bir dönemde, Türk dış politikası ve güvenlik politikasının etkin ve yetkin bir kadro tarafından yönetiliyor olmaması tarihi bir şanssızlıktır. Ne yazık ki hata üstüne hata yapılmaya devam edilmektedir. Zaten gecikmiş adımlar, yarım tedbirlerle, tereddütle, gerçekçilik zemini tartışmalı, kısa vadeli, bazen de rasyonel olmayan kişisel değerlendirmelerle atılmaktadır.

Türkiye'nin hala bölgeye yönelik, kapsamlı ve uzun vadeli bir siyaseti ve stratejisi mevcut değildir. Bir an önce milli mutabakata dayalı olarak oluşturulmalıdır. Bunu yaparken, Türkiye'nin ulusal çıkarlarının, başta Irak ve Suriye olmak üzere bölge ülkelerinin toprak bütünlüğüyle örtüştüğü ve Şam ve Bağdat'la mutlaka, karşılıklı güvene dayalı, samimi bir işbirliği yapılması gerektiği artık anlaşılmalıdır.

Konjonktür şu anda lehimize değişmiştir, ama uzun sürmeyebilir. ABD, İngiltere ve İsrail mutlaka tedbir alacaklardır. Momentum kaybedilmeden, kararlı, milli mutabakata dayalı, gerçekçi siyasi adımlara ihtiyaç vardır.

BÜTÜN DÜNYA İÇİN KÜRDİSTAN BÖLGESEL YÖNETİMİ VARLIĞINI TÜRKİYE'YE BORÇLU OLAN BİR SİYASİ YAPIDIR

Amuran: Irak'taki bölgesel Kürt yönetiminin hukuk dışı referandum yapması bizim siyasi iktidarı Irak merkezi yönetimiyle işbirliği yolunu açmıştır. Merkezi Hükümetin muhatap alınması ne gibi kazanımları sağlayacak?

Solmaztürk: Ne yazık ki Bağdat'taki hükümetle, derin bir güven sorunu vardır. Bu ilişkiler düne kadar, Ankara'daki küçük kadro tarafından Sünni İslam ideolojisi ve Müslüman Kardeşler ekseninde, Irak hükümetini "muhasım" gören bir çerçevede yürütüldü. Hatta, Bağdat hükümetine karşı, "Barzanistan" olarak da anılan Kuzey Irak'taki bölgesel yönetim yanında açıkça, siyasi ve askeri olarak mevzilenildi. Öte yandan İran'ı ve Şia'yı en büyük tehdit olarak gören, bir taraftan Müslüman Kardeşler, öte taraftan Selefi İslam temsilcisi ülkelerle birlikteliklere gidildi. İran hedef alındı.

Bu politikaların birbiriyle uzlaştırılması, dolayısıyla orta vadede bile sürdürülebilmeleri mümkün değildir. Nitekim öyle olmuştur. Türk dış politikasında, özellikle de Ortadoğu politikasındaki geleneksel "laik" çizginin sebebi ve anlamı budur. Bu geleneksel çizgi artık terk edilmiş görünmektedir.

Barzanistan, Türkiye'deki karar verici kadro sayesinde bugünkü durumuna ve konumuna ulaşabilmiştir. Bütün dünya için Kürdistan Bölgesel Yönetimi, varlığını Türkiye'ye borçlu olan bir siyasi yapıdır. Bugün de öyledir. Atılan mütevazı adımlar iç siyasetin, ideolojinin ve kişisel faktörlerin zorlamaları nedeniyle, en az, en küçük, en kısa vadelidir. Ve hala geciktirilmektedir.

Kuzey Irak'taki referandumun ve sonuçlarının bu konuda Türkiye'de karar alan bir avuç insanı, özellikle de bir kişiyi gerçeklerle yüzleştirmiş olmasını temenni ediyorum, her ne kadar bunun bir işaretini göremiyorsam da..

Türkiye'nin milli menfaatleri, Irak'ta merkezi hükümetin gücünün, yetkisinin ve kontrolünün en geniş bölgelerde ve mümkün olan azami seviyede olmasını, Irak'ın toprak bütünlüğünün mutlaka korunmasını gerektirmektedir. Türkiye'nin dışındaki sebep ve gelişmelerle ortaya çıkan durum her iki ülkenin ortak çıkarlarına hizmet edecek siyasi amaç ve hedefler istikametinde işbirliği fırsatı sunmaktadır. Dilerim bu fırsat değerlendirilir.

TÜRKİYE İZLEDİĞİ TUTARSIZ MİYOP VE ESAD SAPLANTILI SİYASETİYLE BU TUZAĞA KENDİ KENDİSİNİ SOKMUŞTUR.

Amuran: Astana'da varılan anlaşmayla, Suriye'deki ateşkesin garantörü olan ülkeler "Gerginliği Azaltma Kontrol Gücünü" oluşturdular.. TSK da bu güce katıldı ve angajman kuralları çerçevesinde ordumuz bir çatışmasızlık bölgesi yaratmak üzere İdlib'e girdi. İdlib bizim için neden önemli?

Solmaztürk: İdlib, IŞİD dışındaki tüm radikal grupların toplandığı bir arı kovandır. Üstelik bu arılar “**eşek arısıdır**”. Özgür Suriye Ordusu olarak anılan silahlı gruplar bunlar içindeki çok küçük bir bölümü temsil etmektedir. Bir şekilde müdahale edilmezse, bu grupların, on binlerce militanın, kontrolsüz bir şekilde Türkiye’ye geçmeleri kaçınılmazdır. Bu felaket olur.

Üstelik, bu alanda, ki sadece İdlib şehrini değil, Halep’ten Hama’ya Antakya sınırına kadar çok geniş bir alanı kapsamaktadır, 3 milyonu aşkın insan vardır. Bu bölgeye yönelik bir harekâta bunlar da Türkiye’ye geçeceklerdir. Yani bir anda zaten 3 milyon olan mülteci sayısı ikiye katlanacaktır. Bu da ayrı bir felakettir.

Öte yandan Afrin PYD kontrolündedir ve Akdeniz’e ulaşmak için tek yolları İdlib’den geçmektedir. Rakka operasyonundan sonra ABD desteğiyle buraya yönelmeleri halinde, radikal gruplar ve milyonlarca insan Türkiye’ye geçecek, Türkiye bunlarla meşgulken PYD “**koridoru**” gerçekleştirebilecektir. İsrail’in böyle bir durumda Suriye’nin müdahalesini önlemek için bugüne kadar atmadığı adımları atmakta tereddüt etmeyeceği bilinmelidir. İşler bu raddeye geldiğinde Rusya’nın nasıl bir tutum alacağını kestirmek zordur. Yani bu durumda da bir felaket söz konusudur.

Her şeye rağmen, İdlib’e girme kötünün iyisi, üç felaket senaryosunu da, en azından bu aşamada önleyici bir tedbir olarak kaçınılmaz olsa da, bir tuzaktır. Türkiye, izlediği tutarsız, miyop ve Esad saplantılı siyasetiyle bu tuzağa kendi kendisini sokmuştur. İdlib “**bölgesinin**” kontrolü, güvenlik ve asayişinin sağlanması, buradaki milyonlarca insana hastanelerden, trafik ışıklarına, ulaşımdan, okullara, elektriğe kadar “**devlet**” desteği sağlanması devasa zorluklar ve maddi yük getirecektir. Burada sayıları elliye yakın grupla uyumlu ilişkiler geliştirilmesi, bunların silahsızlandırılması, istihdamı, yabancıların ülkelerine gönderilmesi kolay değildir, çok güçtür. Bunları kim çözecek? Nasıl çözecek? Çözülemezse ne olacak, soruları havada asılı durmaktadır.

İdlib’e askeri “**intikali**”, sanki bir barış gücü görevi gibi görmek büyük hata olur.

Bütün saplantılardan kurtulup, Şam’daki hükümetle samimi bir işbirliğine girilmediği takdirde, İdlib Türkiye’nin bütün enerjisini, askeri ve siyasi gücünü angaje ederek, gerek sınırlarımız içinde, gerekse Kuzey Suriye ve Kuzey Irak’taki seçeneklerini ve hareket serbestisini büyük ölçüde kısıtlayacaktır.

Buradaki “**grupları**”, inanmamız istendiği gibi sadece “**Halep’ten kaçmış zavallı insanlar**” olarak görmek yanılgıdır. Burada hâkim konumda olan, çeşitli isimler altında, ama esas olarak El Nusra tabanlı grupların Türkiye içinde de altyapıları, bağlantıları vardır. Yıllardır savaşmakta olan, hala silahlı, bir kısmı gerçekten radikalleşmiş bu şahısların kontrol altına alınmaları mümkün olmayabilir. Türkiye’nin 2012’den beri açıktan destek verdiği bu grupların, şimdi büyük bir sorun olarak karşımıza çıkması, ve hatta İdlib’de bu sorunun içine girmemiz birkaç uzmanın o zamanlardan beri uarmaya çalıştığı bir riskti... Gerçekleşti.

BÖLGEDE ARTIK GÜCÜMÜZLE HEDEFLERİMİZ DENGELENMELİ VE MUTLAKA ASKERİ GÜÇ DIŞINDAKİ MİLLİ GÜÇ UNSURLARI DEVREYE SOKULMALIDIR

Amuran: İdlib’de çatışan örgütler Suriye politikası nedeniyle Rusya’ya sıcak bakmıyor. Rusya ile ittifak kuran her ülkeyle de aynı şiddette mücadele edeceklerini duyuruyorlar. Bu nedenle şu anda sıcak çatışma riski taşıyan bir bölgede görev yapması TSK’ya, Afrin’de dahil PKK/YPG ile etkin mücadele ortamı sağlar mı, bu durumda ABD nasıl bir tavır içine girebilir?

Solmaztürk: Her şey bir yana, İdlib’e giriş, oraya angaje olduğumuz için, Afrin’e müdahale şansımızı daha da azaltmıştır. Ne ABD’nin ne de başkalarının karşı çıkmamaları, hatta destekleyici tutum içinde olmalarının bir nedeni de budur. Afrin’e de, Rojava olarak anılan bölgeye de müdahale imkanımız çok, çok azalmıştır. Ama PYD’nin İdlib’e genişlemesi de önlenmiştir. Sınırlı askeri ve lojistik kaynaklarımızla yapılabilecek olanların sınırına ulaşılmıştır sanıyorum. Bundan sonrası macera olur. Askerlikte “**ihtiyat ayırmak**” diye bir kavram vardır. Bu ihtiyatların ne seviyede oldukları da bir kaygı kaynağıdır, olmalıdır.

Bu durum beş yıl önce öngörülüp tedbir alınmalıydı. Bu yapılmadı. Bölgede artık gücümüzle hedeflerimiz dengelenmeli ve mutlaka askeri güç dışındaki milli güç unsurları devreye sokulmalıdır. Her şeyi silahla çözemezsiniz. Amerika bile çözemiyor.

ABD -ve Rusya- PYD/YPG'ye karşı bir harekete, Menbiç'te olduğu gibi, mutlaka fiili olarak karşı çıkacaklardır. Ne düşünüyorsanız, temel varsayımı bu olmalıdır.

Amuran: IŞİD'le mücadelede İncirlik üssü ABD için önemli. Bu noktada Türkiye ile işbirliğine önem veriyor. Ancak aktif mücadelede, PKK'nın Suriye kolu YPG ile IŞİD'e karşı stratejik ortaklık kurarak her türlü lojistik desteği sağlaması Ortadoğu'daki sorunların daha da derinleşmesine yol açmayacak mı?

Solmaztürk: Ortadoğu'daki sorunlar ABD tarafından, bilerek ve maksatlı olarak derinleştirilmiştir. Yeni bir düzen kurmak için eski düzeni ortadan kaldırmak ve kaostan yeni bir düzene geçmek istenmektedir. IŞİD, tam olarak öyle niyet edilmemiş olsa da, ABD politikalarının ve kısa vadeli politik kararlarının sonucudur. Ama IŞİD'in ortaya çıkışı ABD'ye, İsrail'e ve genel olarak Batı'ya beklenmedik fırsatlar sunmuştur. Bunlar içinde en önemlileri Irak ve Suriye'nin bölünmesi, zayıflatılması ve büyük "Kürdistan" kurulması istikametinde büyük mesafeler alınmasıdır.

PYD/YPG'ye verilen destek büyük resim içinde tam yerini bulmuş, ABD'nin stratejik amaçlarına tam olarak hizmet etmiştir. Bu desteğin mutlaka devam edeceği beklenmelidir.

Amuran: IŞİD güçleri Doğu Suriye'den sürüldüğünde oluşacak boşluğu İran'ın doldurmasından kuşku duyulduğu söyleniyor ne dersiniz?

Solmaztürk: İran zaten bu bölgelerde, hem Suriye içinde, hem de Irak'ta son derece etkin hale gelmiştir. Bağdat ve Şam'daki yönetimleri ve Lübnan Hizbullahı'nı İran'dan ayrı telakki etmek mümkün değildir. Bu durum ABD, İsrail ve Suudi Arabistan başta olmak üzere Körfez ülkelerini çok endişelendirmektedir. Türkiye'deki hükümeti de bu çerçevede "endişeli" yönetimler arasına koymak gerekir. Şu andaki yakınlaşmanın, koşulların zorlamasıyla olduğunu, ilk fırsatta İran/Şia karşıtlığının tekrar öne çıkacağını sanıyorum.

IŞİD sonrası Ortadoğu'yu bekleyen en büyük tehlike; İran'a yönelik bir savaş, 1980-1988 İran-İrak Savaşı, 1991 Körfez Savaşı, 2003 Irak Savaşı ve 2014-2017 IŞİD'e karşı savaştan sonra, beşinci bir savaştır.

ABD VİZE KARARINI DÜŞÜNEREK VE BİR OYUN PLANININ PARÇASI OLARAK ALMIŞTIR

Amuran: ABD ile ilişkilerimizde Johnson mektubu ve haşhaş ekimi krizlerinde soğukkanlı kararlı bir diplomasi yürütmüştük. ABD'nin vize işlemlerinin askıya alınma kararı hepimizin tepkisine yol açtı. Sizce ABD ile aramızdaki asıl sorunlar neler, kamuoyu yeterince bilgilendiriliyor mu?

Solmaztürk: Ne yazık ki, başka birçok konuda olduğu gibi bu konuda da karanlıktayız. Vize konusu ABD ile yaşanan büyük krizin küçük bir yansımasıdır. Temel sorun, Türkiye ile ABD'nin Ortadoğu'daki çıkarlarının çatışmasından kaynaklanmaktadır. Bunların uzlaştırılması çok zordur. Her iki tarafın, özellikle de ABD tarafının uzlaşma ve sıfır-kazançlı yaklaşımlardan vazgeçme güçlüğü vardır. Bu jeopolitik gerçeklere aykırıdır. ABD bunu anlama ve tedbir alma, yeni bir strateji oluşturma sürecine girmiştir. Türkiye de girmelidir.

Krizin ortasında Zarrab davası olarak bilinen dava vardır. ABD'nin bu davayı Türkiye'deki karar alıcı kadro üzerinde dolaylı siyasi baskı sağlamak ve dış politikada Türkiye'nin hareket serbestisini kısıtlamak için kullanma niyeti ve teşebbüsü olduğuna ilişkin güçlü emareler vardır. Ne yazık ki bunda bir ölçüde başarılı da olmaktadır.

Adı geçen şahsın iki avukatının Türkiye'ye gelerek, yargılanmaktan ve cezalandırılmaktan kurtulması için ülkeden-ülkeye bir anlaşma, yani diplomatik çözüm için gizlice görüşmeler yapmış olması ve Türk kamuoyunun bunu ancak bir Amerikan gazetesinden aylar sonra öğrenmesi kaygı vericidir. Avukatlar, mahkemeye verdikleri ifadede, iki ülke arasında, Amerika

Birleşik Devletlerinin milli çıkarlarına hizmet edecek bir anlaşma için her iki ülkedeki üst düzey yetkililerle, bu arada Türkiye Cumhurbaşkanıyla görüşmelerde bulduklarını, her iki tarafın da böyle bir “**anlaşmaya**” olumlu baktığını beyan etmişlerdir. Bu anlaşmada, Zarrab’ın kurtarılmasına karşılık Türkiye’den beklenenin ne olduğu ve bunun ABD’nin milli çıkarlarına nasıl hizmet edeceği belirsizdir.

Bu yöndeki, tırnak içinde olumlu gelişmeler, 16 Mayıs’ta Cumhurbaşkanlığı ve Dışişleri korumalarının, Washington’da Cumhurbaşkanı Erdoğan’ı protesto eden HDP -ve PKK- sempatzanı 20 kişilik bir gruba saldırmaları, darp etmeleri ve yaralamaları sonucu kesilmiştir. Bu olayın ne kadar önemli olduğu ve Amerikan tarafınca ne kadar önemsendiği, Türkiye’de hiç anlaşılmamıştır. Konuşulmamıştır bile...

Cumhurbaşkanına yönelik hiçbir tehdit olmamasına rağmen, Amerikan toprağında, başkentinde, aralarında Amerikan vatandaşları da olan, esasen sözlü protesto dışında bir şey yapmayan sivillere karşı, kim olurlarsa olsunlar, yabancı bir ülkenin resmi görevlilerinin, topluca ve fütursuzca saldırmış olması, ve yere düşen aralarında kadınların da olduğu kişilerin yüzlerine ve karınlarına tekme atmaları ABD yönetim çevrelerinde ve Kongre’de infiale sebep olmuştur. Bu durum devam etmektedir, edecektir. Bu olayın olmamış sayılması Türkiye’yi zora sokacaktır.

Amuran: FETÖ’nün krizdeki rolü için ne düşünüyorsunuz?

Solmaztürk: Fethullah Gülen’in iadesi, ayrı bir sorun gibi sunuluyorsa da, bunun asıl sorunu örtmek için kullanıldığını düşünüyorum. ABD’nin kendisine sadakatle ve tırnak içinde büyük hizmetler yapmış olanları teslim etmeyeceğini herkes bilir. Teslim edilmesini gerçekten isteyenlerin, koro halinde ‘idam da idam’ diye sağda solda slogan atmayacağını da...

16 Mayıs günü Washington’da yaşananlardan ve bu tırnak içinde kahramanca saldırının, tahmin edileceği gibi Ermeni lobileri, Fethullah Gülen müridleri, PKK sempatzanları ve Türkiye karşıtı bilumum gruplar tarafından internete yüklenip, bütün dünyada milyonlarca kez izlenmesinden sonra, hiçbir mahkeme veya hükümetin, ne Fethullahçıları, ne PKK’lıları, ne de başka herhangi bir zanlıyı veya mahkûmu Türkiye’ye iade etmesi artık mümkün değildir. Bu durumun müsebbipleri meçhul değildir.

Bu saldırı, korumaların ilk vukuatı değildir. İnşallah sonucusu olur. Misafir olarak bulunulan bir ülkede, böyle bir saldırı emrini kimin, hangi dürtüyle verdiğini, nasıl olup da verebildiğini, bir gün öğrenebilirsek, belki daha sağlıklı yorum yapma şansımız olur. Dünya diplomasi tarihinde, benim bildiğim kadarıyla, başka bir örneği yoktur. Buna benzer bir hadise de yoktur.

ABD, vize kararını, düşünerek ve bir oyun planının parçası olarak almıştır. Kolayca çözülebileceğini sanmıyorum. Çünkü çok daha büyük sorunların su yüzüne vurmuş görünümüdür.

Amuran: Vize işlemlerinin askıya alınması kararının uzun sürmesi ekonomik sosyal ve siyasal açıdan ne gibi sonuçlar yaratır?

Solmaztürk: Ben, ekonomi konusunda derinlemesine bilgi sahibi değilim. Ancak doların Türk lirası karşısında olağandışı değer kazanması ve diğer yabancı para birimlerinin değerlerinin de paralel olarak yükselmesi bir taraftan ödemeler ve dış ticaret dengemizi çok olumsuz etkilemiş, öte taraftan ithalatı zorlaştırmış, yabancı paraıyla iş yapan işletmeleri çok zor durumda bırakmıştır. Yurtdışında eğitim, tedavi ve turizm gibi maksatlarla bulunacaklar da açık zorluklarla karşı karşıyadır. İhracat ve turizme kısmen olumlu yansımaları olacaksa da, olumsuz sonuçların çok daha ağır bastığı açıktır.

Vize güçlüklerinin veya alınamamasının pratik zorlukları sanıyorum açıktır. Üstelik, vize sorununun çözülmesi uzadıkça ilişkilerdeki güçlüklerin aşılamadığının göstergesi olmaya devam edecektir.

Türkiye’de zaten çok yüksek olan Amerikan karşıtlığı daha da artacaktır. Bu durum, siyasi karar alıcılar üzerinde baskı yaratarak çözümü daha da güçleştirecektir.

Bu sorun, yani vizelerin askıya alınmış olması, karar alıcı kadro için, iç siyasi mülahazalarla bir istismar fırsatı da vermektedir. Bu durum bir taraftan ABD ile işbirliğini daha da güçleştirecek, öte taraftan Ortadoğu'da somut nedenlerle ihtiyaç duyulan diyalogu ve iletişimi zorlaştıracaktır.

Sorunun NATO içinde, diğer üyelerle olan ilişkilerimizi de, AB ülkeleriyle olan ilişkilerimizi de, yarattığı olumsuz psikolojik ortam nedeniyle etkileyeceği beklenmelidir.

DIŞ POLİTİKA ELBETTE ÇIKARLAR ÜZERİNDEN YÜRÜTÜLÜR AMA BU ÇIKARLAR İTTİFAKLARLA KORUNUR VE GELİŞTİRİLİR

Amuran: Eski ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Philip Gordon'un, Financial Times'ta yayınlanan bir makalesinde "Türkiye ve ABD'nin umut vaat eden bir ortaklığın sonuyla yüzleştigi" yorumuna yer verilmişti ve "Türkiye'yi kendi değerleri ve öncelikleri olan bir Ortadoğu ülkesi olarak görme zamanı geldiği" dile getirildi. Bizim ABD'ye bakışımızla ABD'nin bize bakışı arasında fark bu cümleyle özetlenmiyor mu?

Solmaztürk: ABD'ye bizim bakışımız böyle bir söyleşinin sınırlarını çok aşar sanıyorum. Belki başlı başına bir söyleşi konusu olabilir.

Ancak yukarıdaki ifade, ABD'nin bugünlerde bize bakışını çok güzel özetliyor. Değerler, öncelikler, Ortadoğu ülkesi. Bu üçü de, Amerikalılar tarafından birbirine bağlı olarak görülüyorlar.

Değerler, çağdaş, uygar, laik, demokratik değerlerden uzaklaşma olarak görülüyor. Sanıyorum, bizim için en önemli algı veya imaj boyutu budur. Türkiye'nin uluslararası özgürlük notu, özellikle son 10 yılda, dünyadaki birçok ülkenin gerisine düşmüştür, 100 üzerinden 38. Bu durum Türkiye'yi Gambia, Mali, Moritanya, Ukrayna, Yemen, Uganda, Suriye, Rusya, Ruanda, Afganistan'ın altında bırakmaktadır, utanç vericidir.

Basın ve internet "özgür değil" statüsündedir. Bu notlar, Türkiye'yi, basın özgürlüğünde Nauru, Kongo, Bolivya, Sırbistan, Tanzanya, Etiyopya'nın arkasına düşürmüştür. Türkiye, internette de, Çin, Rusya, Mısır, Sudan, İran, ve Suudi Arabistan'la aynı kategoridedir.

Özgürlükler konusu, geleneksel olarak ABD dış politikasında belirleyici olmamıştır. Bugün de değildir. Ama kullanılabilir, istifade edilebilecek bir zafiyettir, ediyorlar...

Önceliklerin farklı olması, çıkar çatışmasına işaret etmektedir ki, doğrudur, kaçınılmazdır. Bunun tespit ve kabul edilmiş olması, daha dengeli bir ilişki kurulması şansı vermesi açısından olumludur.

Ortadoğu ülkesi tarifi, demokratik değerlerden uzaklaşma yanında, "dinin", ideolojik dinciliğin, ki İslamcılık olarak anılmaktadır, dış ve iç siyasette ağırlık kazandığı algısını yansıtmaktadır. Bu algı, sadece ABD ile değil, tüm uygar ülkelerle ilişkilerimizi olumsuz etkilemektedir.

Son zamanlarda resmi dış ziyaret yapılan ülkelere bakılacak olursa, hemen hepsinin biraz önce örneklerini verdiğim, basın, internet ve genel olarak özgürlük notları düşük, gerimizde kalan ülkeler olduğu görülecektir. Türkiye "uygar" dünyadan ve uygar toplumlardan giderek uzaklaşmakta, yalnızlaşmaktadır. Bu endişe vericidir.

Dış politika elbette çıkarlar üzerinden yürütülür, ama bu çıkarlar ittifaklarla korunur ve geliştirilir. ABD gibi, toplumun dış politikaya ilgisiz olduğu ülkeler de bile, ülke imajı önemlidir. Avrupa'da olduğu gibi ABD'de de, Türkiye'nin "dinci", İslamcı bir ülke imajının pekişmesi, sadece bu ülkelerle ilişkilerimizi değil, tüm dış ilişkilerimizi, Rusya dahil, çok olumsuz etkilemektedir. Etkilemeye de devam edecektir.

Amuran: Dış politikada dayanılacak argümanların, güçlü olması için bir hukuk devleti olduğumuzu kanıtlayacak, demokrasinin işlerliğini yargı bağımsızlığını insan hak ve özgürlüklerin korunması için atılacak adımları da önemsememiz gerekiyor, değil mi?

Solmaztürk: Evet, uygar dünyadan saygı ve uygar ülkelerden destek ve işbirliği beklemenin asgari koşulu budur. Ancak, bu bağlamda, bizde genelde gözden kaçan bir konuya da değinmek istiyorum. Özellikle sosyo-ekonomik açıdan gelişmiş ülkelerde, güçlü bir toplum kesimi demokratik değerlere, çevrenin korunması, kültürel farklılıklara saygı, sanat, kadın hakları gibi konulara büyük değer vermektedir. Bu gruplar kendi hükümetleriyle de çatışmaya girebilmektedirler. Hiçbir ülke veya toplum tek düze, tek siyasi görüşte veya tek bir çizgideki dış politikayı destekler değildir. Dolayısıyla ABD'ye de, başka muhataplarımıza da tek gözle bakmak mantıklı ve gerçekçi değildir. Onların da bize, ABD hariç, böyle bakmadıklarını bilmeliyiz.

ABD dış politikasının kendine özgü sorunlarından biri de budur. Karar alıcıları kontrol edebilirlerse, Türkiye'yi kontrol edebileceklerini sanırlar. Ama bu algının kısa zamanda değişeceği; otoriter, İslamcı, hatta diktatör olsalar da, tek karar alıcıya dayanmalarının artık mümkün olmadığını, geniş toplum kesimlerini, siyasi muhalefeti, sivil toplumu, kanaat önderlerini dikkate almaları gerektiğini anladıkları anlaşılıyor. ABD dış politikası ve Amerikalı karar alıcılar, değişen gerçekleri kabul etme ve uyum sağlama sürecindedirler.

Amuran: FETÖ'nün organize ettiği kumpas davaları sürecinde hemen her duruşmayı "Silivri mahkemelerinde" izlemiştiniz. Bugün tehlikesini ne ABD'ye ne AB'ye anlatabildiğimiz FETÖ'ye karşı etkin ve doğru bir mücadele sürdürülebilir miyiz, gözlemlerinizi alalım:

Solmatürk: Bir orman köyü var. Köylüler geçimlerini ormandan temin ediyorlar. Hayatlarına orman ve ağaçlar hâkim. Fakat bir grup köylü, orman tarzi yaşam yerine, tarla tarımını tercih ediyor ve yavaş yavaş ağaçları keserek tarla yeri açmaya başlıyorlar. Başlangıçta, küçük alanlar ormansızlaştığından ve orman köylüsü diğer grubun yaşam ve geçim tarzı tercihine saygı duyduğundan, biraz da rahatını bozmak istemediğinden, kanunsuz olsa da, buna göz yumuluyor, birlikte yaşamaya devam ediyorlar. Bu arada, hem köy muhtarı ve ihtiyar heyeti, hem de bazı köylüler satın alınmış, devleti temsil edenler de tarlacıların tarafına geçmiş oluyorlar. Bilerek ve isteyerek, kandırma falan yok. Taammüden... Bir süre sonra, ormandan kazanılan küçük alanlar tarla sahiplerine yetmemeye başlıyor. Tek tek ağaçların değil, ormanın ortadan kaldırılması gerektiğine karar veriyorlar. Ormanın kendisi kendi yaşam ve geçim tarzlarına bir tehdit haline geliyor. Ama ormandaki ağaçların tümünün birden bire kesilmesinin tepki doğuracağı ve orman köylüsünün, nihayet uyanıp ormanı koruyacağı bilincindedirler. Kurnazca ve şeytanca bir yol buluyorlar. Amerikalıların Kızılderililere battaniyelerle "mikrop" bulaştırması gibi, dışarıdan getirdikleri bir kabuk böceğiyle ağaçları enfekte etmeye ve yavaş yavaş öldürmeye başlıyorlar.

Bunun için ormanın belli bölgelerinde, merkezi yerlerdeki en zayıf ağaçları seçiyor ve böcekleri oralara bırakıyorlar. Böcekler kabuk altına sızıyor ve verdikleri zarar o ağaç kuruyana kadar fark edilmiyor. Her ağaç aynı güçte olmadığından bir kısmı daha geç hastalanıyor. Ama, en güçlü ağaçlar bile hastalanıyor, tüm orman yavaş yavaş ölüyor. Zaman zaman devrilen ağaçlar oluyor. Hemen muhtar ve köyün ileri gelenleri koşup gidiyor, bakıyorlar. Sonra tekrar bakıyorlar, bakıyorlar, uzun uzun bakıyorlar. O kadar. Köy kahvesinde, "Gittik baktık, gerekeni yapacağız. Merak etmeyin" diyorlar. Herkes boynunu büküyor, oturuyor.

Bu yapılanları fark eden ve hayati tehlikeye dikkat çekmeye çalışanlar da oluyor, ama onlara "dışarıdan gelmiş böcek de ne demek, bu böcekler doğal çeşitliliğin bir parçası, tabiatta zaten var olan böceklerin ağaç kabuklarının altına sızdığını, nasıl iddia edersiniz?" diyorlar. Uyarıları yapanları "hezeyan içinde olmakla" suçluyorlar. Akıl hastanelerine kapatıyorlar, köy kahvesindeki sohbetlerde kumpas kurarak "itibarsızlaştırıyorlar", en güçlü sesleri de, yalancı şahitler bulup, aslında korumaya çalıştıkları ormana "zarar veriyorlar" deyip hapse atarak susturuyorlar. Bir taraftan da kendi tarlalarını genişletmeye, işlemeye, ekonomik ve siyasi güçlerini artırmaya devam ediyorlar. Orman giderek daha hızlı ölüyor.

Fakat bir süre sonra, kabuk böceklerinin sadece ağaçlara değil, yan etkileriyle ve ekolojik denge üzerindeki beklenmeyen, ama beklenmesi gereken sonuçlarıyla, tarla tarımına da büyük ve kalıcı zararlar vermeye başladığı anlaşılıyor. Bunun

üzerine, birileri hem böceklerden hem de ormandan kurtulmanın yollarını aramaya başlıyorlar. Başlangıçtaki hedefleri de zaten, yaşam tarzlarına ve ekonomik çıkarlarına tehdit olarak gördükleri ormandan kurtulmaktı. Ve ormanı yakıyorlar. Yangın halen devam ediyor ve hızlanıyor.

Şu anda sadece böceklerin yuvalandığı kovanların bulunduğu ağaçlar değil, kurtarılabilecek ağaçlar, henüz böceğin ulaşmadığı, temiz, sağlam ve güçlü ağaçlar, orman tabanındaki bitki örtüsü, içindeki büyük küçük hayvanlar, her şey yakılıyor. Göz göre göre. Ve hayati tehdit olan böceklerden kurtulmak için, başka bir yol olmadığı, istesek de istemesek de, tüm ağaçları, ormanı, içinde ne var ne yoksa yakmaktan başka bir yol olmadığı iddia ediliyor. Bu doğru değil.. Böcekler bir tehdit, mücadele edilmeli, ama orman da kurtarılmalı. Geride orman kalmazsa, yaşam tarzı tamamen tarla tarımına dönüşürse, böceklerin yok edilmesinin bize bir yararı olmayacak. Kemoterapiyle hastayı öldürmek gibi... Orman köylüsü, böcekler yok olsa da, ormansız hayatta kalamaz.

Ormandan kurtulmak isteyenlerin amacı değişmedi, böcekler onlara da zarar vermeye başlayınca hem böceklerden hem de ormandan kurtulmaya çalışıyorlar. Bize de, "**Merak etmeyin, yakıyoruz ama, başka çaremiz yok, daha güzel, böceksiz bir ormanı yeniden yapacağız**" diyorlar. Ama tarlaya çevirdikleri hiçbir alanı tekrar orman yapmadılar. Örneği yoktur. Süreç tek yönlü geliyor. Üstelik, yeni bir ormanın yeşermesi en az 25 yıl alacaktır. Ormanı korumalıyız, hem böceklerden, hem de onu yakanlardan. Yoksa, ormanı tamamen ortadan kaldırmadan durmayacaklar. Benim gözlemlerim bunlardır...

Amuran: Analizleriniz, değerlendirmeleriniz önemliydi. Çok teşekkürler.

Solmaztürk: Ben teşekkür ederim.

Nurzen Amuran

Odatv.com

Nurzen Amuran

Diğer Yazıları

Türkiye bunu ödemek zorunda kalacak

Merkez Bankası bu talimata uymasaydı...

28.11.2021

Egemen Bağış'ın Büyükelçi tayin edildiği kurum, nasıl adil olmaktan söz edebilir

21.11.2021

Kumpas davaları olmasaydı FETÖ 15 Temmuz'a cesaret edebilir miydi

14.11.2021

Erdoğan'ı destekleyerek koltuklarını koruma derdine düştüler

07.11.2021

Artık "vakıf" dendiğinde akıllara kara para geliyor

31.10.2021

Tüm Yazıları

Popüler Yazılar

Müyesser Yıldız

TESUD Başkanına neler soruldu?

30.06.2021

Dr. Hüseyin Nazlıkul, M.D. PhD.

Hastalıklara karşı direnç nasıl artırılır

03.10.2021

Salih Seçkin Sevinç

Pandemi bahaneleri oldu... Restoranlar bizi ya...

03.10.2021

Rafael Sadi

O kritik ziyaretin arka planı

03.10.2021

Yusuf Yavuz

Yeni plan devrede

17.06.2021

Soner Yalçın

Tehdit etmeyin

18.06.2021

Soner Yalçın

Tunus'un foncuları

28.07.2021

Soner Yalçın

Erdoğan'ın öfkesinin sebebi

26.10.2021

Sami Menteş

Milli Eğitim Bakanı yalan söylüyor

25.06.2021

Soner Yalçın

Ata'nın çocukları: 68 Kuşağı

30.06.2021

İletişim

Haber Merkezi: 0 216 449 32 00

Faks: 0 216 449 32 00

Mail: info@odatv.com

İletişim

Künye

Gizlilik Sözleşmesi ve Koşullar

Mobil Uygulamalar

Reklam

Reklam: 0 216 449 32 00

reklam@odatv.com

© 2021, Oda TV. Tüm haklar saklıdır.

ANA SAYFA

YAZARLAR

VİDEO

FOTO GALERİ

ARŞİV

KATEGORİLER

